

V2001-77 15.08.2001

ARTE-gruppen AS - konkurranse-loven § 3-9 - dispensasjon for prissamarbeid

Sammendrag:

ARTE-gruppen er et markedsføringssamarbeid for faghandlere, og det oppgis at kjeden tilstreber å holde en fagorientert profil. Samtlige medlemmer er selvstendig næringsdrivende og eier til sammen 66 gullsmedforretninger. Konkurransetilsynet har gitt dispensasjon fra konkurranse-loven slik at ARTE-gruppen kan fastsette maksimalpriser på varer innkjøpt for videresalg til medlemmene og maksimalpriser i sine landsomfattende reklamekampanjer. Dispensasjonen er gitt på vilkår om at medlemmene fritt kan ta lavere priser enn maksimalprisene.

Konkurransetilsynet viser til tidligere korrespondanse i anledning søknad om fornyet dispensasjon fra konkurranse-loven § 3-1 for ARTE-gruppen AS (heretter ARTE-gruppen), herunder Deres brev som er registrert hos oss den 30. mai 2001. Vi beklager at stor saksmengde hos Konkurransetilsynet har forårsaket en noe lang behandlingstid av Deres sak.

ARTE-gruppen eies av sine medlemmer, 47 medlemmer i alt per 27. april 2001. Samtlige medlemmer er selvstendig næringsdrivende og eier til sammen 66 gullsmedforretninger. ARTE-gruppen er et markedsføringssamarbeid for faghandlere, og det oppgis at kjeden tilstreber å holde en fagorientert profil.

ARTE-gruppen ble i tilsynets vedtak av 30. januar 1996 innvilget dispensasjon fra konkurranse-loven § 3-1 første ledd for samarbeid om priser lokalt og regionalt. Dispensasjonen løp ut 1. februar 2001. Det søkes om fornyet dispensasjon slik at ARTE-gruppens sentralledd kan fastsette veiledende priser i landsomfattende reklamekampanjer. Videre søkes om dispensasjon slik at sentralleddene kan fastsette veiledende priser på egenimporterte varer. Medlemmene står fritt til å ta lavere priser enn hva sentralleddene fastsetter, men har ikke anledning til å ta høyere priser enn dette. De veiledende priser vil således være å anse som bindende maksimalpriser.

Forholdet til konkurranse-loven

Prissamarbeid

Konkurranse-loven § 3-1 første ledd setter forbud mot at to eller flere ervervsdrivende for salg av varer eller tjenester fastsetter priser, avanser eller rabatter ved avtale, samordnet praksis eller på annet måte som er egnet til å påvirke konkurransen. Bestemmelsens annet ledd forbyr en eller flere leverandører av varer eller tjenester å fastsette eller påvirke avtakernes priser, avanser eller rabatter. Det fremgår av imidlertid av § 3-1 fjerde ledd at bestemmelsene i første og annet ledd ikke er til hinder for at en enkelt leverandør oppgir veiledende priser for avtakernes salg av varer eller tjenester. Det sondres således mellom prissamarbeid mellom ervervsdrivende på den ene side og på den annen side leverandørers ensidige tiltak for å påvirke avtakernes priser.

Spørsmålet som oppstår blir om ARTE-gruppens sentralledd skal anses som en leverandør i henhold til

§ 3-1 annet og fjerde ledd eller om kjedens koordinering av medlemmenes markedsaktiviteter blir å anse som et prissamarbeid i strid med § 3-1 første ledd. Konkurransetilsynet har i tidligere praksis lagt til grunn at en kjede som er heleiet av kjedemedlemmene vil ha karakter av et horisontalt samarbeid. Bakgrunnen for denne tolkningen er at et sentralledd som er heleiet av kjedemedlemmene aldri vil kunne opptre som en selvstendig leverandør overfor disse idet den avgjørende innflytelse over sentralleddets aktiviteter ligger hos kjedemedlemmene. Sentralleddets handlinger vil således være mer nærliggende å anse som et samarbeid mellom kjedemedlemmene hvor en kjede er heleiet av medlemmene.

ARTE-gruppen er utelukkende eiet av forhandlerene. A. Holthe AS, en av kjedens leverandører, hadde tidligere en eierandel på 33,4 %. Aksjene oppgis imidlertid å være solgt tilbake til kjeden og aksjekapitalen nedskrevet tilsvarende. ARTE-gruppen vil derfor og på bakgrunn av det som er sagt over være å anse som et horisontalt samarbeid mellom kjedens medlemmer. Selv om sentralleddet i en viss utstrekning driver egenimport av varer for salg til medlemmer og således opptrer som leverandør overfor disse, vil dette allikevel måtte anses som et samarbeid mellom kjedens medlemmer idet medlemmene har den avgjørende innflytelse over sentralleddets aktiviteter. Prisfastsettelse innad i kjeden vil derfor utgjøre et prissamarbeid mellom kjedemedlemmene i strid med § 3-1 første ledd.

Markedsdeling

Krrl. § 3-3 setter forbud mot at to eller flere ervervsdrivende for salg av varer eller tjenester ved avtale, samordnet praksis eller på annen måte som er egnet til å påvirke konkurransen, fastsetter eller søker å påvirke til markedsdeling i form av områdedeling, kundedeling, kvotefordeling, spesialisering eller kvantumsbegrensning.

Ved telefonsamtale med daglig leder i ARTE-gruppen opplyses det om at forretningene ikke er gitt noen form for eksklusivitet i forhold til nyetableringer. At det eksisterer flere forhandlere innen samme geografiske område tilsier at det ikke foreligger områdedeling mellom medlemmene. Formuleringer i kjedeavtale mellom kjeden og kjedemedlemmene kan imidlertid tyde på at det foreligger en slik form for markedsdeling. Kjedeavtalens punkt 6 A sier at "[h]vis ARTE og kontraktspartner ikke kommer til enighet om nødvendige tiltak innen 6 måneder, har ARTE rett til å trekke inn en ny kontraktspartner i det aktuelle område, så fremt ikke kontraktspartner har en markedsdekning på mer enn 40 % i ovennevnte område". Dette kan i første omgang tyde på en viss grad av eksklusivitet for samtlige forhandlere ved at ARTE-gruppens rett til å trekke inn nye kontrakt partnere kun utløses når eksisterende forhandlere utøver brudd på sine kjedeforpliktelser. Videre tyder klausulen på at forhandlere med særlig stor markedsandel (over 40% i vedkommende område) er gitt absolutt eksklusivitet. Forbudet i § 3-3 mot områdedeling mellom ervervsdrivende omfatter ikke bare deling mellom eksisterende medlemmer men også gjensidig avtale om beskyttelse mot at nye medlemmer etablerer seg i et eksisterende medlems salgsområde. Det foreligger imidlertid ikke tilstrekkelig opplysninger til at Konkurransetilsynet kan fastslå at adgangen til nyetableringer er begrenset. Dersom en slik praksis eksisterer vil tilsynet understreke at den er i strid med krrl § 3-3 og følgelig må opphøre, eventuelt innvilges dispensasjon etter at Konkurransetilsynet er forelagt særlig søknad om dette.

Dispensasjon fra konkurranseloven § 3-9

Konkurransetilsynet kan med hjemmel i krrl. § 3-9 gi dispensasjon fra forbudene i konkurranseloven §§

3-1 til 3-4 dersom en av følgende betingelser er oppfylt:

- a) konkurransereguleringen innebærer at konkurransen i vedkommende marked forsterkes,
- b) det må forventes effektivitetsgevinster som mer enn oppveier tapet ved konkurransebegrensningen,
- c) konkurransereguleringen har liten konkurransemessig betydning, eller
- d) det foreligger særlige hensyn

Det relevante marked

Til grunn for Konkurransetilsynets vedtak ligger en vurdering av det relevante produktmarked og det relevante geografiske marked. Produktmarkedet avgrenses med utgangspunkt i etterspørernes substitusjonsmuligheter. ARTE-gruppen tilbyr et bredt varespekter bestående av bl.a. smykker, bestikk og pyntegjenstander. Produktene representerer forskjellige produktmarkeder. Det er imidlertid vanlig at gullsmedbutikker tilbyr et tilsvarende produktspekter, noe som tilsier at det vil være mest hensiktsmessig å vurdere dispensasjonssøknaden for ARTE-gruppens produktspekter under ett.

ARTE-gruppen har forretninger som spenner over en stor del av landet, fra Tromsø og sørover. Avgrensningen av det relevante geografiske markedet avhenger av hvor langt forbrukeren er villig til å reise for å handle produkter omsatt av gullsmedforretninger. For de fleste ARTE-forretninger finnes det konkurrenter, og Konkurransetilsynet finner ikke grunn til å foreta en nærmere avgrensning av det relevante geografiske markedet.

Konkurransetilsynets vurdering

ARTE-gruppen oppgis å ha en omsetning på landsbasis på 290 millioner kroner, noe som svarer til en markedsandel på anslagsvis 18%. Disse markedsandelene kan imidlertid varierer regionalt, avhengig av hvor mange butikker som finnes i de lokale områder. Andre store kjeder er Mestergull, Bjørklund og Gullfunn, med markedsandeler på henholdsvis 19 %, 10 % og 7 %. Ca 34 % av markedet opereres av frittstående aktører.

Markedet for gullsmedprodukter er preget av store kjeder som konkurrerer mot hverandre over hele landet. Det å være deltager i en kjede kan være viktig for å fremstå som en slagkraftig konkurrent i markedet. Felles priser kan være nødvendig for å fremstå med en enhetlig kjedeprofil. Det er derfor viktig for den enkelte kjede å ha mulighet til å markedsføre et produkt med henvisning til felles pris. En felles markedsførings- og prisprofil vil gjøre det mulig for kjeden å kommunisere sin prisprofil til forbrukerne, slik at markedet blir mer oversiktlig for konsumentene. Prissamarbeid og fellesannonsering gir muligheter til å realisere visse stordriftsfordeler blant annet mht. markedsføring. Deltakerne i kjedesamarbeidet kan på denne måten fremstå som mer konkurransedyktige. Annonsekampanjer gjør det lettere for kundene å orientere seg i markedet og bidrar til å styrke konkurransen mellom aktørene i markedet for gullsmedprodukter.

ARTE-gruppen gis derfor som omsøkt anledning til å fastsette bindende maksimalpriser i forbindelse med sine landsdekkende felleskampanjer. Dette tillater det enkelte medlem å ta en pris under den fastsatte maksimalprisen.

Konkurransetilsynet har på dette grunnlag og med hjemmel i krrl. § 3-9 bokstav a) fattet følgende vedtak :

ARTE-gruppen gis dispensasjon fra konkurranseloven § 3-1 første ledd til å fastsette maksimalpriser på varer innkjøpt for videresalg til medlemmene.

ARTE-gruppen gis dispensasjon fra konkurranseloven § 3-1 første ledd til å fastsette maksimalpriser i sine landsomfattende reklamekampanjer.

Dispensasjonen gis på vilkår om at medlemmene fritt kan ta lavere priser enn maksimalprisene.

Vedtaket trer i kraft straks, og gjelder til og med 1. september 2006.

For ordens skyld gjøres det oppmerksom på at vedtaket kan påklages innen tre uker. En eventuell klage stiles Arbeids- og administrasjonsdepartementet men sendes Konkurransetilsynet. For øvrig vises til vedlagte skjema "Melding om rett til å klage over forvaltningsvedtak".

Konkurransetilsynet gjør oppmerksom på at dispensasjonen kan trekkes tilbake dersom forutsetningene for dispensasjon ikke lenger er til stede, jfr. konkurranseloven § 3-9 tredje ledd. Dersom det er behov for dispensasjon utover det tidsrom som dispensasjonen er innvilget for, bes De søke om forlengelse i god tid før dispensasjonen utløper.

[til toppen](#)